

Mogelijkheden vleermuisvriendelijke inrichting Sint-Gertrudiskerk Wetteren

Op 3/12/2019 werd een vleermuisinventarisatie uitgevoerd op de zolders van de Sint-Gertrudiskerk te Wetteren. Tijdens deze inventarisatie werden redelijk veel keutels teruggevonden van verschillende soorten. De keutels worden momenteel nog onderzocht op DNA om te weten om welke vleermuissoorten het gaat. Aan de vormen van de keutels te zien is de kans groot dat het gaat om gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), dwergvleermuizen (*Pipistrellus spec.*) en mogelijk laatvliegers (*Eptesicus serotinus*).

Alle in Vlaanderen voorkomende vleermuisensoorten, hun verblijfplaatsen en leefgebied zijn wettelijk beschermd (o.a. EU habitatrichtlijn). Dit houdt in dat bij werken aan de zolders/dak rekening moet gehouden worden met de aanwezigheid van de vleermuisenkolonie en dat er een afwijking nodig is op het soortenbesluit (aan te vragen via Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid via <https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/natuurbeheer/soortenbescherming/afwijkingen-op-het-soortenbesluit>). Werken aan de zolder (bv dak etc) worden best uitgevoerd in de winterperiode omdat de vleermuisen dan meestal niet meer aanwezig zijn (niet tussen 1 april en 30 september).

Info i.v.m. houtbehandelingsmiddelen is te vinden in het vademecum 'inrichten (kerk)zolders voor vleermuisen (best toe te passen tussen 1 december en 1 februari): <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/vademecum-inrichten-van-kerk-zolders-voor-vleermuisen>

Vleermuisen eten veel insecten, ook de insecten die hout aantasten (o.a. boktorren etc). Vleermuisen dragen op die manier bij tot het behoud van het historisch erfgoed en kunnen een besparing op houtbehandelingen als gevolg hebben. Een mooi voorbeeld van het samengaan tussen vleermuisen en Unesco Werelderfgoed zijn de bibliotheken van Coïmbra en Mafra in Portugal, waar ze de vleermuisen inzetten tegen boekenwormen: <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/bats-act-as-pest-control-at-two-old-portuguese-libraries-9950711/>

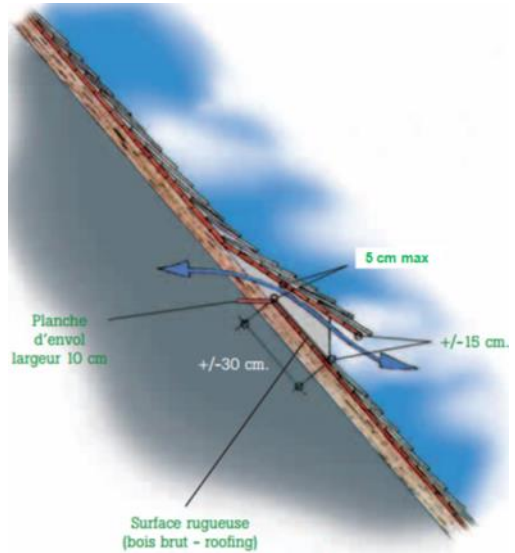
Vleermuisen veroorzaken geen overlast. De beperkte hoeveelheid van kleine strontjes zijn geen probleem en veroorzaken ook geen schade. De uitwerpselen bestaan namelijk uit droge insectenresten (chitine).

Tijdens het bezoek werd vastgesteld dat er aan de kerk nog enkele **eenvoudige inrichtingswerken** kunnen uitgevoerd worden om de **kerk vleermuisvriendelijker in te richten**. De inrichtingen zijn ook bedoeld om duiven en kauwen buiten te houden. De aanwezigheid van duiven en kauwen op een zolder is namelijk ook schadelijk voor vleermuisen. Met kleine openingen tot max. 5 cm kan men toegang geven aan vleermuisen, maar blijven ongewenste soorten buiten.

1. Bij werken/renovatie aan het dak kunnen enkele **chiroptière(s)** geïnstalleerd worden met een maximale opening van 5 cm binnenin. Breedte 40 a 50 cm. Best in onderste helft van dakhelling op 1/3e van de onderkant van het dak. Het is aan te raden om 1 a 2 chiroptières te installeren per zoldergedeelte (zijbeuken en middenbeuk).

Voorbeeld chiroptière.

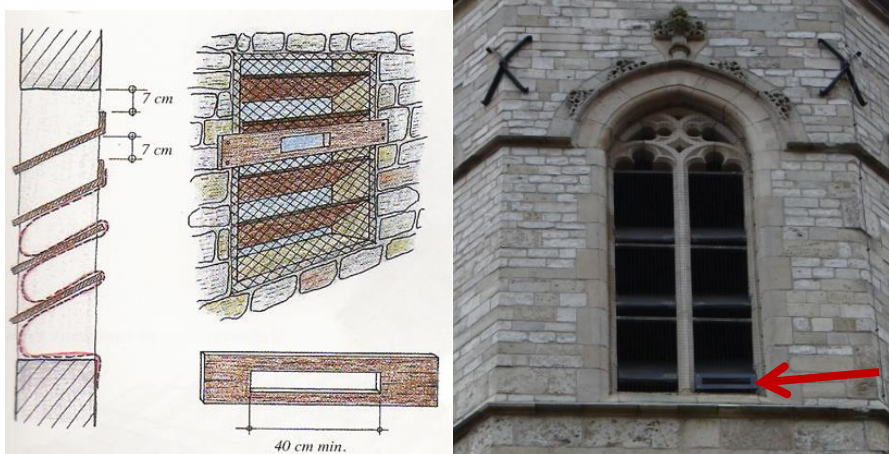

2. In de luiken van de dakkapellen zijn openingen aanwezig die soms afgesloten zijn met een rooster, anderen niet. Het is aan te raden deze roostertjes weg te nemen en langs binnen de openingen te beperken tot 5 cm door het plaatsen van een houten latje.

Opening in dakkapel.

3. In de **galmgaten** van de toren werd tijdens het bezoek vastgesteld dat een van de ijzeren afsluitingen stuk was waardoor duiven binnen kunnen in de toren. Het is aan te raden om deze galmgaten terug af te sluiten. In deze afsluitingen kunnen **brievenbusopeningen** aangebracht worden (opening max. 5 cm op 40 cm). Een voorbeeld is te zien in onderstaande figuur:

Voorbeeld brievenbusopening

Een artikeltje over een kerk die op die manier ingericht werd is te lezen op <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=19360>

4. Belangrijk is om extra invliegopeningen te voorzien aan de minst verlichte kanten van de kerk
5. Binnen op de zolder **extra wegkruipmogelijkheden** voorzien worden uit onbehandeld hout. Houtbehandelingsmiddelen zijn namelijk een van de grootste doodsoorzaken bij vleermuizen op zolders. Door het aanbieden van onbehandelde '**kraamkasten**' waar ze in kunnen verblijven hebben ze daar minder last van. Bovendien kan men met deze kasten ook een beetje sturen waar de vleermuizen gaan hangen en kunnen uitwerpselen gemakkelijk opgevangen worden met bv een plastic zak eronder. Enkele voorbeelden worden hieronder afgebeeld.

Voorbeelden extra wegkruipmogelijkheden via houten kasten en platen.

6. Als openingen afgedicht worden met gaas is het best van te werken met een fijnmazige **vierkantige gaas i.p.v. 6-hoekige**. In 6-hoekige gaas (of gaas met grote maaswijdte) kunnen vleermuizen gemakkelijker vast komen te zitten met een vleugel met de honger dood tot gevolg.
7. Na inrichting kan de kerk de **plaquette 'vleermuisvriendelijk object'** ontvangen. Meer informatie hierover is te vinden op <https://www.natuurpunt.be/nieuws/vleermuisschildjes-kronen-vleermuisvriendelijke-gebouwen-20151218>

Plaquette 'vleermuisvriendelijk object' naast de plaquette 'beschermd monument'

8. Het is aan te raden om aan de ingang van de zolder een papier op te hangen over de aanwezigheid van vleermuizen en daarop de **contactgegevens** van het Regionaal landschap (zie onder) en de vleermuizenwerkgroep (vleermuizenwg.ovl@gmail.com). Er wordt tevens best vermeld dat bij geplande werken steeds ruim op voorhand contact dient opgenomen te worden.
9. Ter hoogte van de rechter zijbeuk is een luik aanwezig dat uitgeeft op het kerkinterieur. In dit luik is een opening (spleet) waardoor mogelijks vleermuizen in het kerkinterieur zouden kunnen geraken, wat niet de bedoeling is. Het is aan te raden deze spleet af te dichten.

Subsidiemogelijkheden

Voor extra kosten voor de vleermuisvriendelijke inrichten van kerkzolders zijn subsidies mogelijk. Het Regionaal Landschap Schelde-Durme kan nagaan wat de mogelijkheden zijn. Ook bij de planning en uitvoering van werken kan het Regionaal Landschap ondersteuning bieden (in samenwerking met Monumentenwacht, Agentschap Onroerend Erfgoed, een architect, etc).

Communicatie

De combinatie van vleermuizen en erfgoed is een mooi verhaal waarmee ook naar buiten mag gekomen worden. Er kan bijvoorbeeld een artikel gepubliceerd worden in "Kerk en Leven", of voor in de lokale pers. Op die manier kan de kerkfabriek ook aan de buitenwereld laten zien dat ze zich inzetten voor natuur en erfgoed.

Meer info

Meer info over de voordelen van vleermuizen op kerkzolders, voorkomende soorten en mogelijke inrichtingen zijn te raadplegen in het vademecum 'inrichten van (kerk)zolders voor vleermuizen', online te vinden op

<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/vademecum-inrichten-van-kerk-zolders-voor-vleermuizen>

Ook de website <https://www.ecopedia.be/pagina/inventariseren-van-kerkzolders-op-vleermuizen> geeft veel informatie over vleermuizen op kerkzolders en mogelijke inrichtingsmaatregelen (zelfs met filmpjes).

Contactgegevens

Robbert Schepers
medewerker natuur
Regionaal Landschap Schelde-Durme
Hemelstraat 133A 9200 Dendermonde
T 052 33 89 17 - M 0499 99 68 41
www.rlsd.be

